

חוברת זו היא תרגום של מכתב ארוך שאלפרד כהן כתב לחבר בגרמניה. זה
תורגם על ידי אשתו, אדה.

נולדתי באפריל 1921, בנו של סוחר תבואה עשיר. הוא נפצע במלחמת העולם הראשונה ולכן היה חירש חלקית. באינפלציה של 1924 או 1925, הוא איבד את כל רכושו. בעזרת קרובי משפחה, הוא פתח חנות טבק ב אסן בשנת 1927. זה לא היה קל להתפרנס ככה. ב-1929 עברנו לאסן. למדתי בבית הספר היסודי היהודי ואחרי בית הספר התיכון הלמהולץ. המצב הכלכלי שלנו היה רע מאוד ואחותי ואני קיבלנו חלק משכר הלימוד שלנו מקהילת אסן.

בבית הספר היו לי הרבה חברים שגם באו לבית שלנו. חולית אחת אני לא יכול לשכוח. זה קרה ב-1933 או 1934, כשממשלה הנאצית שלטה. היה לי חבר טוב, האנס שמיט. הוא היה בנו של עובד במפעל. אחרי שיוליוס שטרייכר (עיתונאי אנטישמי) כתב עלהרצח הפולחנישל היהודים וזה היה על ידי הנס ראד, הוא אמר לי שהוא לא מצפה לזה מאיתנו. אלו היו המילים האחרונות שדיברנו יחד. המדברים קטנים, אבל בלתי נשכחים.

מנהל בית הספר שלנו, מר לושר, היה אנטישמי גדול. הוא היה המורה הראשון בגרמניה, שכבר באפריל 1933 בדק את ספריית בית הספר לספרים שנכתבו על ידי יהודים ואלה נשרפו בחצר בית הספר. התלמידים היו נוכחים וצריכים לשיר שיר נאצי. לעולם לא אשכח את זה.

המנהל לא יכל לזרוק אותי מבית הספר כי אבא שלי היה בחזית במלחמת העולם הראשונה. אבל היו גם מורים אחרים. אחד מהם היה מר הולשר, המורה ללטינית. כאשר התלמידים היו צריכים לגייס כסף לגרמנים בחו"ל בחינוך בכיתה. הייתי צריך להצטרף, בדיוק כמו שאר התלמידים. הוא רצה שארגיש חלק מהכיתה. לעולם לא אשכח את זה.

היו לנו גם מורים שונים, כמו מר שילר. הוא היה חבר במפלגה הנאצית הרבה לפני 1933. הוא הגיע לכיתה שלנו בפעם הראשונה והיה ידוע שהוא זרק את התלמידים היהודים מהכיתה. הוא תמיד מצא סיבה לכך. אחד התלמידים, קלאוס הנריך, היה חבר בנוער ההיטלראי. היה לו אף עקום והוא ישב ממש מולי. אחרי כמה דקות קלאוס הנריך נזרק מהכיתה עם בן ט נאס שלו במקום אלפרדכהן. טעויות יכולות לקרות.

נשארתי בבית הספר הזה עד 1937. הנערים היו צריכים להיות חברים בנוער ההיטלראי, היו תוך-כך מדוקטרינציה והפכו יותר ויותר לנאצים. כמובן, הם גם הוכיחו להיות יותר ויותר אנטי יהודים. אני חושב שאם לא הייתי יהודי, הייתי הולך באותה דרך ומי יודע מה הייתי עושה מאוחר יותר, אולי הייתי הולך לא.ס.ס.

בסוף השנה השלישית נאלצתי לעזוב את בית הספר. הפכתי לחניך במפעל ברזל יהודי ישן, אבל אחרי שנה פוטרתי כי החברה נחנכת על ידי הטלה הגרמני. זה קרה ביוני 1938. באותו הזמן שאבי מת מדלקת ריאות, הוא היה בן 57.

לאחר מכן אושפזתי בבית הספר החקלאי היהודי לגרים, גרוס בריזון ליד ורוצלוב. הגירה עודדה את ברזיל, ארגנטינה או ארצות הברית, אך לא לפלסטין כדי לבנות מדינה יהודית. במשך שנים רבות הייתי חבר בארגון הנוער הגרמני-יהודי - יהודים שהרגישו כמו גרמנים. בתקופה זו האמנו שעבודה בחקלאות תפתור את הבעיה היהודית. התברר שזה רעיון שלילי לחלוטין.

בליל ה-10 בנובמבר 1938, ליל הזכויות השבורה (ליל הבדולח), חקלאים

סמוכים התקרבו יחד עם חותך הזכוכית, ניפצו את כל החלונות שחותך הזכוכית תיקן מאוחר יותרתמורת הרבה כסף, וגנב את כל מה שהיה כדאי. המשטרה והנאצים-S.A. המורים והתלמידים מעל גיל 18 נעצרו ונשלחו למחנה הריכוז בוכנוואלד. הם שוחררו לאחר חודש בתנאי שהם יגרו בתוך חודש.

1 היה בן 17 וניסיתי, בעזרת קרובי משפחה בהולנד, להתקבל לשם בבית ספר לחקלאות יהודית כדי להמשיך את החינוך שלי. באפריל 1939 הגעתי ל-Werkdorp Wieringen ולמדתי שם חלבי מאוד ולטפל בפרות. בינתיים, אחותי קיבלה אישור וויזה

אנגליה והפכה לאחות שם. אמי עבדה כמורה לאומנות בבית הספר היהודי באזן. היא קיבלה היתר לאנגליה ב-31 באוגוסט 1939, אך לא קיבלה עוד ויזה משום שהמלחמה פרצה ב-1 בספטמבר. ב-10 בנובמבר 1941 היא גורשה למינסק, פולין, ולא שמענו עליה שוב.

הולנד נכבשה על ידי גרמניה ב-10 במאי 1940. נשארנו כמעט ללא הפרעה בוויירינגן עד ספטמבר 1941. לאחר שיחה ארוכה עם המנהיגים הלא-יהודים של בית הספר, התירו הגרמנים ל-60 תלמידים מאומנים לטפל בבעלי החיים עד שאחרים השתלטו על המקום. הייתי בשנות השישים לחיי. אחרי שש שנים הורשו לנו לעבוד בחוות בצפון הולנד ולא היינו צריכים לעבור לאמסטרדם.

זמן קצר לאחר מכן, Aus Der Fuenten, המפקד הגרמני של אמסטרדם, שאל

עצה לנאומי הבנים שלנו באמסטרדם. הוא טען שפינוי ה"ורקדורפ" היה טעות ושגרמנים רצו להחזיר את העם לוויגן. למחרת נאספו הנערים ונשלחו למאוטהאוזן (מחנה ריכוז באוסטריה). אף אחד מהם לא שרד.

עבדתי יותר מחצי מילה ב"כן" בחווה בצפון הולנד. ואז הגרמנים הכריזו על צפון הולנד כחופשית ליהודים. הותר לנו לעבוד עבור חקלאים בגלדרלנד, במזרח המדינה. הייתי צריך לגור בבית יהודי כי האיכר ואחותה היו צעירות יותר. (על פי חוקי גרמניה-S, יהודים לא יכלו לגור באותו בית עם נשים לא יהודיות, מתחת לגיל 45). עדיין יש לנו יחסים מאוד ידידותיים עם משפחות החקלאים, ילדיהם ונכדיהם.

בינואר 1943, כל הג'ביס היה צריך להיות חופשייהודים. רוב האנשים נשלחו למחנה הריכוז בווט (בדרום המדינה), אך אנו, עוזרי האיכרים, הורשו לנסוע לאמסטרדם.

שם עבדתי תחילה בגן הירק של המועצה היהודית ולאחר מכן כעוזרת ליהודים שנתפסו על ידי הגרמנים והתמקדו בתיאטרון. נתפסתי על ידי הגרמנים ביוני ונשלחתי משם לאושוויץ ב-21 בספטמבר 1943. הייתי די בטוח שהם צריכים אותנו לעבודה.

הותר לנו לקחת מזוודה עם בגדים ואז נדחסנו לעגלת בקר עם 40 אנשים. זה בלתי נתפס: צעירים, אנשים מעל גיל 80, נשים עם תינוקות וילדים, ללא כיסאות ומיכל גדול במקום שירותים. בשכונת המבורג, היכן שהרכבת עצרה, מישוהו שאל אותנו, "מי אתה?" "אנחנו יהודים מהולנד ואנחנו לא יודעים לאן אנחנו הולכים". הגרמני השיב: "הוט זה לא טוב". אחרי שלושה ימים הגענו

לאושוויץ. הדלתות נפתחו. "צא, צא, צא החוצה. תשאיר את המטען שלך, זה יובא אליך" אני עדיין מחכה לתקיות שלי. ברציף היינו צריכים לסדר את עצמנו בשש שורות. קצין SS ידידותי למראה עמד בצד ונתן לנו סימן של לאן אנחנו צריכים ללכת: גברים זקנים, נשים זקנות, נשים עם קטן

ילדים, ילדים מתחת לגיל 16 ונכים מימין, גברים צעירים, נשים צעירות וילדים תאומים לעזוב את השמאל. הקצין הידידותי, אני חושב שהוא היה ד"ר מנגלה, אמר, "אתה צריך ללכת, במשך כ-10 ק"מ. מי שעברו זה יותר מדי יכול ללכת ימינה ולאחר מכן נלקח באוטובוס למחנה. כמה אנשים עשו את זה והלכו ישר לגז. שמחתי שיכולתי ללכת אחרי שלושה ימים בעגלה. היו 3,000 אנשים בתחבורה שלנו, 250 מהם היו גברים ו-50 נשים משמאל. צעדנו והיינו בחלק המרכזי של אושוויץ תוך חמש דקות. חלפנו על פני כמה לשכות צבאיות פולניות לשעבר בדרך למחסן הרחצה. "מהר, מהר, שים את הבגדים שלך על הספסלים." ואז השיער שלנו היה מגולח, מספר הודפס על זרוענו השמאלית והתקלחנו. היינו בגדים קרועים והחזרנו למשרד. שם נרשמו הנתונים האישיים שלנו וכתובותיהם של קרובי משפחה או חברים שקיבלו הודעה במקרה של מחלה קשה. בינתיים, הערב נפל, הכניסו אותם למשאית ונסענו 6 ק"מ למחנה מונוביץ'- שנקרא גם בונה. כאן היה בניית מפעל, שנקרא בונה, עבור 8

ייעוץ גומי סינתטי, בתהליך. היינו צריכים לרדת מול אוהל קרקס גדול, שהיה אמור להיות המגורים שלנו והסגר לשלושה חודשים. ישנו שם במיטות, סידרנו שלושה גבוהים, שניים במיטה עם שמיכה. היה קר מאוד (אוקטובר, נובמבר, דצמבר). אנו נעשה, הממוקם במרחק של 10 דקות מ"ק אין ספק. לאחר מכן היה לנו ארוחת בוקר, בערך 200 גרם בלזון, חתיכת נקניק דם וקצת קפה מדומה על הצלחת שלנו. במשך זמן מה קיבלתי נקניקית דם מיהודי דתי מאוד שלא יכול היה לקבל לאכול נקניקיה כזאת. אחרי ארוחת הבוקר היינו צריכים לעמוד בקשיחות (נקרא ערעורים) ואז צעדנו לעבודה שלנו, מעבר למגדל המחנה, שם ניגנה תזמורת קטנה.

היינו צריכים לחפור תעלות עמוקות כדי שהקירות יוכלו להיבנות למפעל. העבודה הייתה קשה מאוד והקאפו, פושע גרמני שלא היה בכלא, הגיע לממונה עלינו, כל הזמן דחק בנו לעבוד קשה יותר ויותר. לא היה אכפת לו לפגוש אותנו. בשעה 12 הייתה לנו הפסקה של 20 דקות ויש לנו מרק, מרק בונה, מים חמים שבהם בושלו כמה סלקים. ואז לעבוד שוב. בשעות אחר הצהריים המאוחרות, ממש לפני רדת החשכה, צעדנו חזרה למחנה ועמדנו שוב בערעורים, נאלצנו לסחוב בחזרה את גופותיהם של אנשים שמתו או מתו בזמן שעבדו כי הם נפגעו על ידי הקאפו. היה חשוב שבספירה שלנו המספר יהיה זהה לבוקר, בין אם הוא חי או מת. ספרו אותם שוב ושוב עד שהמספר הסופי היה קשור להנהלת המחסן. שוחררנו והיכולנו ללכת לצריפים שלנו. לארוחת ערב היה מרק שוב. לא שזה מספק את הרעב שלנו, אבל הפעם זה היה טוב יותר ממה שקיבלנו בצהריים.

ברלינר טיפל באוהל שלנו הוא היה אסיר פוליטי שהיה הראשון

בבוכנוואלד. שאלתי אותו אם הוא מכיר את בנו קאוצקי. כן, גם הוא כאן, בבlook 5. קאוטצקי היה אסיר פוליטי מאז שהגרמנים כבשו את אוסטריה. הוא היה בנו של קרל קאוצקי, הסוציאל-דמוקרט מוביל. בהולנד התגוררו אשתו ושתי בנותיו של בין. היא נתנה לנו פעם הרצאה בוויינגן. אני יכול לספר לו על משפחתו, שהוא לא ראה מאז, בשנת 1938. מאוחר יותר הוא עזר לי למצוא עבודה טובה יותר. זה עזר לי לשרוד. כששאלתי אתאדון האוהל שלנו ארתור פוזננסקי היכן אוכל למצוא את קאוצקי, הוא ענה: "אתה בא מתחבורה הולנדית. אני אח ב"ורדורפ", דב פוזננסקי "אולי אתה יודע עליו משהו". אמרתי, "כמובן, היינו יחד וחברים. הוא הובא לספרד על ידי קבוצת ווסטרוואל (קבוצת התנגדות) והוא כבר יכול להיות בפלסטין". ארתור עבד מאוחר יותר בבית החולים. הוא עזר לי כל הזמן ומאוחר יותר הציל את חיי.

זמן מה לאחר מכן העבירו נו לבסיס וקאוטצקי הצליח לעזור לי לעבור עבודה קלה יותר. הפכתי לעובד משרד, אז לא הייתי צריך לעשות שום עבודה פיזית לזמן מה והתחזקתישוב. להגיע למחנה בספטמבר 1943 נרשמתי כרתך חשמלי. למדתי את זה באסן בשישה שבועות. חשבתי שעדיף להיות מאומן רשום במחנה העבודה. באופן כללי, זה היה נכון. יום אחד נשלחתי לתקן משהו עם מכונת ריתוך חשמלית. לא היה לי מזל. האלקטרודה נתפסה על חתיכת הברזל שהייתי צריך לתקן, ולא יכולתי להרפות מזה. המכונה התחילה לבעור. המנהל שלי בא, הכה אותי נורא וקרא לי מחבל. הועברתי לקבוצת ענישה. היינו צריכים להעמיס פחם ולהזיז את העגלות במהירות. שם התעלפתי, נפגעתי שוב והייתי חצי מת לערעור.

אחרי השיחה לקחו אותי לבית החולים. למרבה המזל, ארתור פוזננסקי

עבד שם במשרד. הוא טיפל בי, דיבר עם הרופאים והביא לי עוד קצת אוכל כל יום כדי שאוכל לקבל את הכוח שלי בחזרה. הוא גם וידא שאמצא עבודה קלה ואותי למחלקת השרטוט של המחסן. ישבתי ליד שולחן ועם תבניות ציירתי מספרי אסירים על פיסות קטנות של חומר, שתיים מהן נתפרו על כל חליפה, אחת בחזית על הז'קט ואחד בצד המכנסיים. נעשה שימוש במספרים במקום בשמות. קראו לי 151896. זה המספר מקועקע על הזרוע שלי.

זה היה ממש קל לעבוד ויש לנו גם אוכל נוסף. איך זה היה אפשרי. אני לא יודע. הקאפו של מחלקת ציור המחסן היה קורט פון דר וולדן, אמן אמיתי. הכרתי אותו מהבית. הוא קישט את חנות הטבק של אבי. במחנה צייר גלויות מצוירות לכל מיני אירועים חגיגיים, כגון ימי הולדת, חג המולד וחג הפסחא. הקאפוס, פושעים מקצועיים, לקחו את הכרטיסים האלה כדי לשלוח קרובי משפחה וחברים ושילמו עליהם עם לחם, נקניקיות וסיגריות. קורט חלק איתנו את האוכל, ארבעה משתתפים. בדרך זו יש לי מספיק לאכול לזמן מסוים ושיפרתי את הבריאות שלי.

בינתיים, זה התקרב לחג המולד 1944 ולשנה החדשה 1945. הרוסים התקדמו והתקרבו לאושוויץ. הוחלט להעריך את המחנה, שהיה יתרון גדול עבור אנשי ש"ס, כי הם היו צריכים להמשיך לשמור עלינו ולא ללכת לחזית. הפינוי התרחש בתחילת ינואר. כל אחד מאיתנו הורשה לקחת שמיכה והיה צריך לקחת משהו אחר, כמו דלי או חמה, כך ששום דבר שיכול להועיל למלחמה לא ייפול לידיים רוסיות. קיבלנו מנה של לחם והוזהרנו להיזהר עם זה, כי זה לא היה כמו שיש לנו לחם שוב. החולים, שלא יכלו ללכת, נשארו בבית החולים.

היינו בערך 10,000 אנשים וצעדנו בשלג לזGleiwitz. אלה שלא יכלו יותר ללכת והתיישבו נורו על ידי אנשי ש"ס שהלכו בסוף התור. הרבה אנשים היו חלשים מכדי להמשיך. הלכתי עם האנשים במחלקת הציור. כשמישהו מאיתנו לא נתן לנו ללכת, שניים אחרים עזרו לו עד שהשתפר. כל חמשתנו שרדנו את הצעדה. הגענו ל"גלייביץ" ושם הועמסנו על קרונות בקר פתוחים. היה קר מאוד והרבה אנשים קפאו ל. מוות. נסענו דרך די צ'וצ'וסלובקיה ואוסטריה לגרמניה. בצ'וצ'וסלובקיה, אנשים זרקו לחם לתוך העגלות, בגרמניה. כלום, כל בוקר היינו צריכים לשים את המתים על עגלה שנעמיסה עד מהרה. באוסטריה, שמעתי מישהו אומר בקולו האדיב; "יש להם גם בשר קפוא", הגיע We למאוסהאוזן באוסטריה, שם למרבה המזל לא היה לנו מקום. גם לא היה מקום בשטכאו, אז זה נמשך. נשארו לילה אחד בכוכנוואלד. ישנו שם בשלג ונסענו למחרת בבוקר למחנה דורה מילבאו. היינו שם בחדר גדול. לכולם היה שלשול מהקור הקיצוני. אחרי כמה ימים חילקו אותנו למחנות אחרים, לא רחוקים דורה. באתי לאוסטרודה בהארז. גרנו במחנה קטן ונלקחנו להר שבו היינו צריכים לחפור גלריה למפעל לעטלפים V-2 כדי ירו באנגליה. במחנה, הדברים הבאים קרו לי: לכל האנשים היה שלשול בגלל הקור וכמובן שלא היו מספיק שירותים. מה שקרה זה שאנשים לא יכלו להחזיק מעמד ולפינה את הרצפה. כשערערנו, מפקד המחנה צעק עלינו איזה חזירים מלוכלכים היינו. אחר כך ביקשתי רשות לראות אותו, והסברתי לו שיש לנו מסע נורא בקור. אנשים לא עשו זאת בכוונה; זה קרה כי הם לא יכלו להכיל יותר סמי. המפקד קיבל את הטענה. מהשיחה, ידעתי שהוא לא קנאי.

למחרת לקחו אותך לגלריות. עבדתי שם עם עלה. עובד אזרחי גרמני,

חשמלאי בשם פיטליק, שמע אותי מדבר עם אסיר אחר. הוא זיהה את המבטא שלי ושאל אותי, "מאיפה אתה בא?" השבתי: "ממלהיים-רוהר". "למה אני בא מ

אוברהאוזן . מה עשית כדי להעניש אותך?" "כלום, אני יהודי". שהוא לא יכול להבין; שאדם נענש על היותו יהודי. הוא אמר לי שהוא גם היה בכלא במשך כמה שנים, אבל על גניבה. בכל מקרה, זה לא משנה למה נענשתי. הנקודה החשובה הייתה שאנחנו בני ארצו והוא היה עוזר. הוא שאל אותי איפה גרנו במלהיים. אמרתי לו את הכתובת. "זה ליד בית הספר לתפירה; גיסי עבד שם". הוא ידא שאהפוך לעוזר שלו. עבדתי איתו, זה לא היה קשה ופעם בפעם הוא נתן לי משהו לאכול.

לאחר זמן מה הוא היה צריך לנסוע לאוברהאוזן כדי לפנות את אשתו בשל ההפצצות האנגליות והאמריקאים הבלתי פוסקות. שאלתי אותו אם הוא יכול ליצור קשר עם חבר, משפחה לא יהודית, משפחת קלוסמן. אישה. קלוסמן היה חבר בית ספר של אמי באופנבאך ושניהם גרו במלהיים. למחרת, מר קלוסמן ביקר את מר פיטליק והביא לו את התותים, מעיל ואוכל בשבילי. מר פיטליק הביא לי את כל מה שהתקבל עבור הבגדים שעבורם לא היה מקום במזוודה שלו. הגלימה שלבשתי כשברחתי; כי זה היה פחות ברור לי.

עובד אזרחי אחר נתן לי פעם חתיכת לחם ואמר לי שהוא לכווד בצרפת במהלך מלחמת העולם הראשונה. הוא ידע מה זה אומר להיות אסיר. אני לא יכול לשכוח את זה. היו גם אנשים שהיו להם רגשות לאחרים. בתחילת אפריל 1945, האמריקאים התקרבו להארז, כך שפינו אותנו שוב. מפעל V-2 מעולם לא הושלם. העמסנו אותנו בחזרה על עגלות פתוחות, אני עם המעיל השחור שלי במקום אחד מפוספס. לאחר זמן קצר הגענו

Tsjechoslovakia. לא קיבלנו עוד אוכל. דרך פראג הגענו לפילזן, שם היינו צריכים לנקות את מפעל סקודה שהופצץ. עכשיו חייל צפה בנו. הוא ביקש מאיתנו לחם מהמקומיים. הטג'יך גם לעתים קרובות זרקו לחם לתוך הקרונות.

השומר שלנו, החייל, סיפר לנו שהוא היה גם הוא בדירה ונקבר בזמן הפגזה. אחד האסירים הוציא אותו מהמקום והציל את חייו. כדי לגמול לאסיר, הוא שוב ביקש לחם עבורנו והפיץ אותו כמיטב יכולתו. יש לי חתיכה די גדולה, בזמן שהשכן שלי עומד לידי לא עשה כלום. הוא ביקש ממני חתיכה קטנה. חשבתי שאם אתן לו משהו, אהיה קצת רעב, אבל זה לא ממש שינה. הוא היה אסיר תודה. למחרת בבוקר קיבלנו אישור לצאת מהעגלות לצרכים שלנו. במקום זאת, השכן שלי רץ למחנה גדול וחזר עם שקית תפוחי אדמה. "אלפרד, אתמול נתת לי לחם. אתה יכול לקחת כמה תפוחי אדמה שאתה רוצה." חתכתי את תפוחי האדמה ושמתי אותם בצד של תנור מחומם שעמד בעגלה שלנו ובישלתי ככה. זו הייתה הפעם הראשונה שהורשו לי לרווייה. פתאום הרכבת שלנו הופגזה על ידי מטוסים אנגליים והקטר נהרס. חיכינו והגענו לקטר הרבה יותר קטן. זה היה קטן מדי כדי למשוך את כל הרכבת להרים. נאמר לנו שאנשים בשלוש הקרונות האחרונים היו צריכים לעזוב אותם ולהיכנס לאחד מהאחרים. איכשהו הרגשתי שיש לי את ההזדמנות לברוח. נשארתי במכונית והתחבאתי מתחת לקש. אף אחד לא בא לבדוק אם המכונית ריקה. בתחנה הבאה, שלוש הקרונות האחרונים שוחררו ואני נשארתי לבד.

נשארתי במכונית כמה שעות ומוקדם בבוקר הלכתי לכפר. שוטר טג'יאני עצר אותי. ראשית, היינו צריכים לדעת באיזו שפה להשתמש. שאלתי אותו

אם הוא יודע אנגלית או הולנדית, אבל הוא יודע גרמנית. סיפרתי לו את האמת שברחתי מרכבת של מחנה ריכוז גרמני בדרך לגרמניה. הוא לא אמר כלום, הלך ושחרר אותי.

ואז עברתי ליד מספרה ורציתי להתגלח. נראה נורא, אבל זה עדיין היה מוקדם מדי בבוקר והחנות הייתה סגורה. הלכנו ולעבור עוברי אורח הזהירו אותי להיזהר, שוטר הסתובב. כמובן, הם לא ידעו שכבר פגשתי אותו ושהיו אדם מצוין. הלכתי לקצה הכפר וצלצלתי בפעמון בבית חווה. הדיירים נתנו לי להיכנס. הם דיברו גרמנית ונתנו לי אוכל, לחם וקפה. הם היו מאוד, מאוד נחמדים. שאלתי אם אני יכול להישאר איתם. לא, זה היה בלתי אפשרי. היו להם חיילים גרמנים בבית שהיו חוזרים אחר הצהריים. הצעתי שאכנס ליער עכשיו ואם הם יוכלו לשכוח בערב לסגור את הצריף, אוכל לישון שם. הם הסכימו. חזרתי בערב. בנו של האיכר חיכה לי בפתח הצריף עם צלחת אוכל. הוא הראה לי לאן אני צריך ללכת לצרכים שלי כדי שהגרמנים לא יראו אותי. בבוקר הביא לי האב אוכל ואמר לי שאני יכול ללכת לפרות; היה חם שם והגרמנים נעלמו. זמן קצר לאחר מכן שמענו את החיילים הגרמנים, בני 15, 16, מפוצצים את כלי הנשק שלהם נגד טנקים. כמה שעות לאחר מכן, שני גברים הופיעו לפתע, לבושים במדי חייל גרמניים אך ללא סמל נאצי. התברר שהם שני שבויי מלחמה רוסים ששרדו את הפצצת דרזדן. למחרת, חיילי צבא רביעי אמריקאים פלשו לתקופה הבאה והייתי חופשי.

משפחת האיכרים הגיבה באופן הבא: הם נתנו לי מיכל של מים חמים כדי שאוכל לכבס את עצמי ביסודיות, ונתנו לי בגדים אחרים. ביקשתי ממנה גם עוד זוג תחתונים כדי שכל בגדי הכלא שלי, שהיו מלאים כינים, יישרפו. אני לא יכול להגיד איך הרגשתי אז, נקי ובלי כינים.

אחר כך הלכתי ברגל לכפר הקרוב ביותר שבו שהו החיילים האמריקאים. דיברתי עם חייל והוא שאל אותי מאיפה באתי ואמרתי לו שברחתי ממחנה ריכוז ושרק באתי מגרמניה. הוא ענה שיש להם רופא יהודי כאן בצבא ושהוא הביא אותי אליו. אז יצא לי להכיר את ד"ר עיסתו ואיתו איתי. הוא היה נחמד במיוחד, שמע את הסיפור שלי ובסוף הוא נתן לי כמה מנות, כולל סיגריות. כשחזרתי לחווה בערב, נתתי לחוואי את הסיגריות. הוא היה מאוד מרוצה מהם כי לא היה לו אותם במשך זמן רב, והייתי אפילו מאושר יותר כי הייתה לי הזדמנות להגיב על העזרה שהוא נתן לי.

למחרת לקח אותי האיכר לכפר ומסר אותי למפקד הצ'כי של ועדת השחרור. הוא נתן את ההוראה לקחת אותי לבית החולים עבור החיילים הגרמנים, שהיו עכשיו שבויי מלחמה ועדיין טופלו על ידי רופאים גרמנים. למרבה המזל, ידעתי מה לאכול או לומר בצורה ברורה יותר, ידעתי מה לא לאכול, כי אחרי תקופה ארוכה של רעב, שומן הוא כמו רעל. שני אסירים לשעבר במחנה הריכוז קיבלו מזון כבד מדי, חלו מאוד וכנראה מתו. שאלתי את הרופא הגרמני איך הוא יכול להרשות דבר כזה. הוא השיב שהם חייבים לעשות את זה, אחרת אנשים היו מתלוננים שהם לא מקבלים מספיק אוכל. שמעתי שאני ממש נרגש ותהיתי איך קצין ורופא יכולים להתנהג בצורה כל כך לא מקצועית. מתוך פחד או זדון, הוא נתן לשני צעירים למות שחוו כל כך הרבה. זה כמעט רצח.

שבוע לאחר מכן, הרוסים החליפו את האמריקאים בכפר הזה ובמספר כפרים אחרים. אמבולנס לקח אותי לאזור האמריקאי בגרמניה. ניסיתי לחזור להולנד בהקדם האפשרי ולעבור כמה מחנות לעקורים. אחרי שלושה שבועות חזרתי להולנד במאסטריוט. שם חליתי מאוד בפלילי. לקחו אותי לבית

החולים וטופלו בי טוב מאוד ובאהבה. הייתי שם חצי שנה.

במחנה היו לי חברים שהיו בבית ספר קוויקר באומן, במזרח המדינה. כתבתי למנהל בית הספר מה שידעתי על הילדים האלה. הם לא שרדו את המחנה. מנהיגי בית הספר היו קוויקרים גרמנים. קוויקרים אנגלים פתחו את בית הספר בהולנד כדי להעניק חינוך אנגלי לילדים יהודים מגרמניה וילדים של דיפלומטים זרים. המנהל הציע לבוא לבית הספר אחרי שהתאוששו כדי ללמוד לתעודת בית הספר של אוקספורד. זה יאפשר לי ללמוד באוניברסיטה אנגלית או אמריקאית. הייתי שם שנה, היה לי זמן נפלא ועברתי את הבחינה.

בינתיים, חברתי אדה חזרה מארה"ב לפגוש אותי שוב. פגשתי אותה באפריל 1940 בפסח, חודש לפני פרוץ המלחמה בהולנד, בבית הוריה. אבי ושה היו בני דודים. ב-14 במאי ברחה המשפחה לאנגליה, וזמן קצר לאחר מכן הם יצאו לארצות הברית. התכתבנו באופן קבוע עד דצמבר 1941, כשאמריקה נכנסה למלחמה. מאז קיבלתי ממנה מכתב מהצלב האדום מפעם לפעם. היא למדה חקלאות בארצות הברית כדי להגיע לארץ ישראל בהקדם האפשרי.

בהקשר הזה, משהו אחר קרה לי במונוביץ. אדה כתב לי מכתב צלב אדום לכתובת שלי באמסטרדם ב-1943. כשהמכתב הגיע, כבר הייתי במחנה הריכוז. הגסטאפו העביר את המכתב והגיע למחנה מונוביץ' בסתיו 1944. הורו לי להופיע בפני ה-SS והעזרה של אישאס"א (אסיר) לקחה אותי למגוריאס.אף. הוא הרגיע אותי: "אתה לא צריך לפחד. הם קיבלו מכתב מארה"ב". אני עצמי דיווחתי: "אסיר 151896 מבקש רשות להיכנס". השאלה הראשונה הייתה, "מי זה עדה פולק?" "היא בתו של בן דוד שלי

ששומין אותה." עוזר תירגם את המכתב. בה, עדה שאל אותי אם אני רוצה שהיא תחכה לי. ואז

ס.ס-מן שאל אותי: "האם זה המאהב שלך, אתה רוצה להתחתן עם הבחורה? אתה לא רוצה ילדים בריאים? זה יהיה נישואים בתוך המשפחה. תחשוב על זה לעומק, אתה יכול לענות על המכתב." זה נראה לי מאוד מצחיק. במחנה שבו כולנו היינו אמורים להיהרג, איש ש"ס מודאג אם יהודי יולד ילדים בריאים. הבנתי את האיש טוב מאוד. למדתי ידע גזעי ודיני ירושה בבית הספר, בדיוק כמוהו. כתבתי בחזרה לעדה, אבל המכתב מעולם לא הגיע.

אז אדה בא להולנד לפגוש אותי שוב. בזמן שהיא עדיין הייתה בארה"ב, היא קיבלה מלגה בשבילי באוניברסיטה. זה ניתן על ידי בני בריט, ארגון יהודי שסייע, בין היתר, לצעירים שהיו במחנות ריכוז ללמוד.

התחתנו באמסטרדם בפברואר 1947. שנינו ידענו שלא אוכל יותר להתפרנס מחקלאות. העבודה תהיה קשה מדי בשבילי אחרי כל מה שעברתי. הגענו למסקנה שאני צריך ללמוד משהו שבו אני יכול לנצל את מה שלמדתי בשנים האחרונות. בחרנו בייצור חלב.

הפלגנו לארה"ב והתקבלתי לאוניברסיטת מישיגן. היה לי זמן נפלא שם. רוב הסטודנטים היו יוצאי צבא אמריקאי, רובם בגילי. למדתי ועבדתי כדי לקבל ניסיון מעשי ולהרוויח קצת כסף נוסף. גם אני הלכתי לבית ספר קיץ. סיימתי קורסים של ארבע שנים בשנתיים וחצי.

עד מהרה קיבלתי עבודה טובה במחלבה באקרונ, אוהיו. למדתי שם הרבה וגם המעסיק שלי ואני היינו מרוצים. במשך שנה וחצי עזבנו את המקום כדי לעלות לישראל.

זמן קצר לפני כן פגשתי מנהל של תנובה, ארגון החלב הישראלי הגדול ביותר, שהציע לי תפקיד. במשך חצי שנה עבדתי במפעל גבינות בישראל כדי ללמוד את השיטות הישראליות לייצור חלב. לאחר מכן הפכתי למנהל מחלבה קטנה עם 30 עובדים בבית הלל, כפר קטן ופרימיטיבי מאוד בצפון הגליל. בבתים הפרטיים היו לנו מים ממערכת המים באולם הבוקר ואחר הצהריים היה לנו חשמל עד השעה 11 בערב. מה הייתה הסיבה להסכמים האלה? בכפר היה רק מנוע דיזל אחד שיכול לשמש להפעלת חשמל או להפעלת מערכת המים. היה לנו מיכל מים על הגג, אז תמיד היו לנו מים זורמים.

כמובן שלא היו לנו קשיים כאלה במחלבה. פיסטרנו את כל החלב וחלק מהחלב שהכנתי גבינה לבנה ומוצרי גבינה חמוצים אחרים שמכרנו. שלחנו את שאר החלב המפוסטר והצונן במכלית חלב על טנדר למחלבה הגדולה בחיפה. אחרי כמה שנים, המערכת הזו ננטשה. החלב התקרר היטב בחוות הפרטיות ונשלח ישירות לחיפה במכלית. שיפור טכני והמחלבה הקטנה שלנו נסגרה.

קיבלתי את תפקיד הטכנולוג הראשי במחלבה הגדולה בתל אביב. שם הייתי. ביצירה וייצור של מוצרי חלב חדשים

מוצרים כגון יוגורט עם פירות או טעם של פירות וסוגים שונים של פודינג. גם ייצור של מוצרי חלב חמוצים שונים, אשר ניתן לשמור על אכיל במשך חודשים על ידי פיסטור בטמפרטורה גבוהה, אבל ללא טעם נוסף.

כשעדיין היינו בבית הלל ב-1956, הקמפיין בסיני הובל על ידי ישראל, אנגליה וצרפת נגד מצרים. קיבלתי מכתב ממר לאוסון, בעל המחלבה שבה עבדתי באקרון. הוא שאל אם בכוונתי לחזור לאקרון. הוא הוסיף שיש לו עמדה טובה מאוד עבורי בעבודה חדשה ושניתן להתחיל לעבוד מיד. התרשמתי מאוד, אבל לא קיבלתי את ההצעה כי רצינו להישאר בישראל בכל הנסיבות. מעולם לא התחרטנו על ההחלטה.

באנו לבית' הלל עם ילד, ילד בן שנתיים וחצי. שם היו לנו עוד שני ילדים. הבן הבכור הוא טכנולוג מזון והצעיר ביותר הוא חווה במדבר הערבה ומייצית זנים שונים של עגבניות. הבת היא מורה.

בגיל 65, ב-1986, למדתי 28.

פרישה ועכשיו אני נהנה מהזמן הפנוי שלי. אני מוכר ביטוח ו לוקח קורסים בעברית. אני מדבר עברית טובה, אבל אני עושה טעויות כתובות ואני רוצה לשפר את זה. כבר השתתפתי קורסים בדקדוק ובספרות. אני גם בקרוב להתחיל קורס באוניברסיטה לשיפור הזיכרון.

אני, אדה, רוצה להוסיף כמה פרטים לסיפורו של אלפרד.

ב-1960 עברנו לרמת גן ואלפרד הפך לטכנולוג ראשי במחלבת תנובה הגדולה בתל אביב. כאן הוא פיתח מספר מוצרי חלב, שעדיין נמצאים בשימוש כיום.

גרנו ברמת גן 43 שנה ברחוב נעים בבית קטן עם גינה גדולה. הילדים גדלו שם, אחר כך ילדי גרא-נד נשארו איתנו, הלכנו לקונצרטים והיו לנו הרבה חברים. יש לנו גם הרבה נסיעות, ולא לשכוח את השחייה היומית בכפר המכביה.

התרחשו אירועים עצובים, אמו וגם פרי, בעלה של אדית, מתו. כמו כן מתרחשים אירועים שמחים, חגים, ביקורים של קרובי משפחה וחברים מחו"ל, חתונות לילדים, ולידת נכדים.

בשנת 2005 עברנו לבית משפחה בקרית טבעון. היה ברור שלא נוכל להישאר לנצח ברחוב המרוחק שלנו ברמת גן. נתניהו גר בקריית טבעון ועליזה לא רחוק משם, כל הנקודות שאהבתי. יאיר גר רחוק יותר, בערבה, אבל לעתים קרובות מבקר. כפי שהתברר, החיים בקרית טבעון היו מאוד מספקים ואלפרד היה מאושר כאן. הוא פיתח כישרון לקרמיקה והדירות שלנו מלאות ביצירותיו. במהלך השנים, הוא פיתח מקרה קל של דמנציה, אבל זה לא הפריע לנו לחיות יחד. הוא נפטר בגיל 95 עם 10 נכדים ותשעה נינים.

כולנו, ילדים ונכדים, זוכרים אותו על החיוך הזוהר שלו, היחס החיובי שלו לחיים והערותיו ההומוריסטיות והציניות.